

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Міністерство соціальної політики
України**

**Національна соціальна сервісна
служба України**

**Запорізька обласна військова
адміністрація**

Запорізька обласна рада

**Міністерство охорони здоров'я
України (до відома)**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України

«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

На підставі статей 1, 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» під час виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, працівниками Секретаріату Уповноваженого виявлено порушення прав людини у діяльності філії комунальної установи «Любицький психоневрологічний інтернат» Запорізької обласної ради (далі – заклад, інтернат, ПНІ, філія).

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції

проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, а також погіршення умов перебування підопічних в інтернатних закладах.

Усупереч наведеним вимогам законодавства під час відвідування інтернату групою НПМ 08.10.2024 виявлено порушення прав людини та суттєві недоліки у діяльності закладу, що потребує вжиття невідкладних заходів реагування щодо усунення виявлених порушень та недоліків, причин та умов, що їм сприяють, притягнення винних осіб до відповідальності. Детальний опис виявлених порушень наведено у звіті (додається).

Так, у порушення вимог пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198 (далі – Державний стандарт), абзацу другого підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185 (далі – Критерії діяльності), та наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту», у закладі відсутнє укриття, що може становити небезпеку для збереження життя підопічних у разі виникнення надзвичайної ситуації.

У санітарно-гігієнічній кімнаті закладу, в яку мають безперешкодний доступ підопічні, персонал зберігає миючі засоби. Наявність безперешкодного доступу підопічних до активних хімічних речовин може спричинити використання їх не за призначенням і становити загрозу життю та здоров'ю підопічних.

Під час вивчення медичної документації встановлено, що медичні картки підопічних ведуться не за встановленою формою «Медична картка амбулаторного хворого» (форма № 025/о), яка затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14.12.2012 № 110.

Порушуючи пункт 9 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Типове положення), адміністрацією інтернату у 2023 та 2024 роках не забезпечено проведення підопічним поглибленого медичного огляду лікувально-консультативною комісією, а проведено лише флюорографічне обстеження органів грудної порожнини.

В медичній частині ПНІ відсутні протоколи догоспітальної допомоги, форми та порядок ведення яких затверджені наказом Міністерства охорони

здоров'я України від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги», що ускладнює вчасне діагностування та подальшу якість надання необхідної допомоги підопічним у разі виникнення невідкладних станів.

У порушення вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування» амбулаторний прийом та огляд підопічних не реєструється належним чином, відсутній «Журнал реєстрації амбулаторних пацієнтів».

Закладом не дотримано вимог Інструкції по забезпеченню гематологічного контролю при лікуванні лепонексом (клозапіном), затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.1995 № 147, а саме: гематологічний контроль підопічним, які приймають клозапін, не здійснюється щомісячно.

У закладі перебувають соматично хворі особи, яким не надається належна медична допомога. Групою НПМ оглянутий хворий Ребров Олександр Володимирович, який страждає на важку форму патології суглобів. Хвороба прогресує та вже привела до ампутації пальців обох стоп, деформації пальців обох кистей рук з порушенням функції важкого ступеню. Також хворий страждає на післятравматичну анофтальмію обох очей. Фактично хворому призначаються лише перев'язки, відсутнє етіопатогенетичне лікування основної хвороби, не проведено жодної консультації вузькими фахівцями задля зменшення страждань від захворювання.

Також оглянутий підопічний Силаков Дмитро Дмитрович, який страждає на ускладнення основного захворювання у вигляді лімфодени обох нижніх кінцівок з трофічними виразками та лімфореї. В амбулаторній картці підопічного зазначений діагноз – серцевосудинна хвороба, однак не призначене відповідне лікування задля покращення стану хворого та запобігання наявних ускладнень. Відповідно до практики Європейського суду з прав людини ненадання належної медичної допомоги може бути розцінено як порушення статті 3 Європейської конвенції з прав людини, а саме катування або нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження або покарання.

Філією не організовано належним чином взаємодію з закладами охорони здоров'я стосовно надання медичної допомоги (в тому числі і психіатричної) підопічним закладу.

У порушення вимог Державних будівельних норм України В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» житлова площа на одну особу в окремих житлових кімнатах інтернату складає менше 8 м².

В окремих житлових кімнатах відсутні необхідні меблі, зокрема стільці тверді, шафи, що не відповідає розділу VI Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю в інтернатних установах та територіальних

центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми).

У порушення пункту 5 Типового положення в інтернаті останнє приймання їжі організовано з 17:30 до 18:30 год., проте має бути організовано не пізніше ніж за дві години до сну.

Житлові кімнати підопічних знаходяться в неналежному санітарному стані та потребують ремонту. Зокрема, стіни та стеля покриті пліснявою, в кімнатах наявна велика кількість мух.

У морозильній камері харчоблоку виявлено заморожену немарковану моркву та капусту, що не відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 324 «Про затвердження натуральних добових норм харчування в інтернатних установах, навчальних та санаторних закладах сфери управління Міністерства соціальної політики України», яка не дозволяє заміну свіжих овочів на морожену продукцію.

Групою НПМ виявлено, що в морозильних камерах на харчовому складі закладу відсутні термометри, а журнал температурного режиму та технічного обслуговування холодильного устаткування не ведеться належним чином, чим порушуються вимоги пункту 2 статті 41 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

У холодильнику харчоблоку встановлено порушення правил товарного сусідства продуктів харчування, що може призвести до перехресного забруднення продуктів харчування та втрати їх якості.

Окрім того, виявлено немарковані продукти харчування, що суперечить пункту 1 статті 32 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Зазначене не дає можливості визначити їх терміни придатності та відповідність умов зберігання.

Приміщення інтернату не пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме: в коридорах житлового корпусу відсутні горизонтальні поручні для полегшення пересування малорухомих підопічних; входні двері до корпусу мають необладнані пороги; туалетні кімнати не облаштовано для маломобільних груп населення, зокрема не встановлено поручні або інші пристосування.

Окрім того, житлові кімнати ліжкових хворих підопічних не обладнані кнопками виклику персоналу для цілодобового контакту з персоналом. У разі виникнення потреби в екстреній медичній допомозі у ліжкових хворих підопічних виникає проблема у швидкому та своєчасному зверненні за допомогою до медичних працівників.

Душова кімната житлового корпусу не пристосована для осіб з інвалідністю, зокрема вузький дверний отвір не дозволяє потрапити в душову кімнату особі на кріслі колісному.

Працівники закладу порушують права підопічних на приватність, оскільки проводять підопічним гігієнічні процедури у присутності інших мешканців кімнати, не використовуючи при цьому ширми. Більш того, використання туалетного стільця, зміна підгузків та миття підопічних у присутності інших осіб порушує право на повагу до людської гідності.

Групою НПМ встановлено, що одяг, взуття, постільна білизна та інший м'який інвентар не персоналізовано. Окрім того, на вікнах санітарно-гігієнічних кімнат відсутнє непрозоре скло або непрозора плівка.

Відповідно до рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню СРТ/Inf(98)12-part (далі – Стандарти КЗК) вищезазначені умови не сприяють зміцненню почуття самотності особистості та особистої гідності підопічних, а індивідуалізація одягу є однією із форм процесу лікування.

У житловому корпусі відсутній інформаційний стенд з інформацією про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо.

Відповідно до статті 14 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» підопічні є суб'єктами права на безоплатну вторинну правничу допомогу. Проте, у закладі не налагоджена співпраця з місцевим центром з надання безоплатної вторинної правничої допомоги, що призводить до порушення права підопічних на професійну правничу допомогу.

У порушення вимог пункту 5 Типового положення підопічним в філії не забезпечено дозвілєвої діяльності.

У порушення вимог Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 року № 1173, облік коштів недієздатних підопічних, опікуном яких є заклад, не здійснюється.

У порушення частини 1 статті 1 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» арматурні картки у закладі ведуться недержавною мовою.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до пункту 5 частини другої статті 11 Закону України «Про соціальні послуги», підпункту 3 пункту 5 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423, Міністерство соціальної політики України здійснює державний контроль за додержанням вимог Закону України «Про соціальні послуги», вимог законодавства під час надання соціальної

підтримки, а також контролює діяльність відповідних структурних підрозділів місцевих держадміністрацій;

відповідно до підпункту 5 пункту 4 Положення про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 783, пунктів 1, 2 Порядку здійснення державного контролю/моніторингу за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних послуг та за дотриманням прав дітей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.10.2021 № 1035, Національна соціальна сервісна служба України здійснює контроль за дотриманням державних стандартів надання соціальних послуг, проводить моніторинг та оцінювання якості надання соціальних послуг, а також моніторинг дотримання надавачами соціальних послуг вимог законодавства під час надання соціальних послуг;

відповідно до пункту 10 частини першої статті 13, пункту 9 частини першої статті 16, статті 23 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», а також частини третьої статті 13 Закону України «Про соціальні послуги» до відання обласних державних адміністрацій належить вирішення питань охорони прав, свобод і законних інтересів громадян на відповідній території, реалізація державної політики та здійснення заходів для забезпечення соціального захисту осіб, а також здійснення контролю за додержанням вимог законодавства;

відповідно до статті 17 Закону України «Про місцеве самоврядування» відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування;

відповідно до статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» військові адміністрації на відповідній території здійснюють повноваження, зокрема із: управління закладами освіти, установами освіти, закладами охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, надавачами соціальних послуг, які належать територіальним громадам або передані їм, молодіжними, підлітковими закладами за місцем проживання; організації їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; організації надання ними послуг, у тому числі соціальних,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Міністерству соціальної політики України, Національній соціальній сервісній службі України вжити в межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг філією комунальної установи «Любицький психоневрологічний інтернат»

Запорізької обласної ради, а також у межах здійснення контролю за діяльністю відповідного структурного підрозділу місцевої держадміністрації надати оцінку діям чи бездіяльності відповідних посадових осіб Запорізької обласної військової адміністрації.

2. Запорізькій обласній військовій адміністрації забезпечити проведення контролю якості надання медичної допомоги підопічним Реброву Олександровичу та Силакову Дмитру Дмитровичу, зокрема щодо недодержання закладом стандартів надання медичної допомоги відповідно до Порядку контролю якості медичної допомоги, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28.09.2012 № 752.

Про висновок за результатами проведеного контролю якості надання медичної допомоги повідомити Уповноваженого, додавши відповідні копії документів.

3. Запорізькій обласній військовій адміністрації, Запорізькій обласній раді: забезпечити контроль за додержанням прав підопічних;

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності філії комунальної установи «Любицький психоневрологічний інтернат» Запорізької обласної ради;

забезпечити облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;

забезпечити належну взаємодію інтернатних закладів соціальної сфери та закладів охорони здоров'я задля належного медичного обслуговування осіб, які перебувають у таких закладах.

4. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності.

5. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого, додавши на підтвердження відповідну інформацію та копії документів.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 188⁴⁰ Кодексу України про адміністративні правопорушення, невиконання законних вимог Уповноваженого тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт про результати відвідування філії комунальної установи «Любицький психоневрологічний інтернат» Запорізької обласної ради на 16 арк. у 1 прим.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Круцюк Антон 050 967 95 51

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№15180.2/24/39.2 від 06.11.2024
КЕП: Лубінець Д. В. 06.11.2024 19:36
368DC35ECEB2DC104000000E88D010070F70400